

sonalizma u hrvatskoj kršćanskoj misli. Iako se može činiti da je knjiga pisana isključivo za znanstvenu publiku, zbog jednostavnosti stila pisanja i razumljivoga teksta primjerena je i široj čitalačkoj publici. Preporučujemo knjigu ne samo filozofima i teolozima, nego sociolozima i povjesničarima, a napose širemu čitateljstvu koje želi održati budnom svoju savjest nad inspirativnim izvorima ljudske misli. Knjiga je izišla u prikladno vrijeme kada u hrvatskom društvu uočavamo neka nova ideološka gibanja, na koja nas upravo ova knjiga može upozoriti kako prepoznati znakove vremena te na njih primjereno odgovoriti.

Martin Kajtazi

Tanja Baran (ur.), *Sveti Marko Križevčanin: Život i djelo*. Križevci i Zagreb: Udruga za promicanje znamenitih Križevčana Dr. Stjepan Kranjčić i Glas Koncila.

Sv. Marko Križevčanin (1589.–1619.) jedan je od trojice hrvatskih svetaca. Preostala dvojica su sv. Nikola Tavelić (oko 1340.–1391.) i sv. Leopold Bogdan Mandić (1886.–1942.). Ujedno je i jedini svetac Zagrebačke metropolije. Svetim ga je proglasio 2. srpnja 1995. Ivan Pavao II. u Košicama, u Slovačkoj, zajedno s mađarskim isusovcem Stjepanom Pongráczom i poljskim isusovcem Melkiorom Grodzieckim, koji su podnijeli mučeničku smrt u Košicama 1619. godine. Marko Križevčanin i Grodziecki ubijeni su 7. rujna, a Pongrácz 8. rujna.

Naš je svetac rođen 1588. godine u Križevcima. Nakon studija filozofije u Grazu i studija teologije na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu zaređen je za svećenika i djelovao je na prostoru Zagrebačke nadbiskupije. Ubrzo ga je ostrogonski primas i kardinal Petar Pázmány pozvao u svoju biskupiju, gdje je djelovao kao profesor i ravnatelj sjemeništa u Trnavi te upravitelj benedik-

tinske opatije kod Košica, u današnjoj Slovačkoj. Upravo su Košice bile utvrda slovačkoga kalvinizma, pa je sv. Marko Križevčanin tamo djelovao kao misionar pomažući malobrojne katolike. Nakon ulaska kalvinističkoga zapovjednika Jurja Rákóczya u Košice, 3. rujna 1619., naš je svetac zarobljen i podvrgnut mučenju zajedno s navedenima Stjepanom Pongráczom i Melkiorom Grodzieckim. Nakon što su, unatoč obećanom bogatstvu, ustrajno odbijali odreći se katoličke vjeroispovijesti i vjernosti Petrovu nasljedniku u Rimu, teško su mučeni i konačno hladnokrvno ubijeni.

Hrvati su sv. Marka Križevčanina dobili jednostavno na dar, bez osobita zalaganja Crkve u Hrvata u postupku kanonizacije. Tomu je razlog taj što je on relativno nepoznat vjernomu puku. Počelo ga se upoznavati tek nakon kanonizacije, a taj proces još uvijek traje. Zanimljivo je primjerice da o njemu u nas nikada nije bio održan neki znanstveni skup. U tom je smislu ova knjiga, istinsko znanstveno ostvarenje, upravo i više nego dobro došla. Urednica knjige je Tanja Baran, hrvatska kroatistica, vanjska suradnica i predavačica na Odjelu za komunikologiju Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, novinarka i radijska voditeljica, urednica HRT-ova Radija Sljeme, autorica i voditeljica više kulturnih manifestacija, predsjednica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana "Dr. Stjepan Kranjčić" i dr.

Knjiga obuhvaća 21 znanstveni rad iz pera 25 autora. Evo njihovih imena: Stjepan Razum, Danijel Labaš, Stjepan Kراسić, Ivica Musa i Ivan Šestak, Draženko Tomić, Ivo Džinić, Ivan Armanda, Anđelko Koščak, Anđelko Katanec, Marija Džinić, Davor Trbušić, Ivan Miklenić, Željko Vegh, Tanja Baran, Renata Husinec, Martina Valec-Rebić, Vladimir Lončarević i Manda Zrno, Anita Ruso Brečić, Lucija Konfic i Rozina Palić-Jelavić, Krunoslav Novak i Ve-

ronika Novoselac te Božo Skoko. Kao što je razvidno, riječ je o našim teolozima, filozofima, povjesničarima, komunikolozima, kroatistima i znanstvenicima koji se bave književnošću te likovnom i glazbenom umjetnošću. U tim priložima pronalazimo naravno mnoge poznate podatke, ali i potpuno nove, do sada nepoznate činjenice. Radovi također nude raznolike poglede na kontekst vremena i okolnosti u kojima je svetac djelovao i mučenički umro. Autori nisu zaboravili istaknuti ni poruke koje njegov životni primjer nosi suvremenomu čovjeku. U knjizi nalazimo do sada nepoznate cjelovite sinteze o sv. Marku Križevčaninu u umjetnostima. Tu su i analize svega učinjenoga u hrvatskoj Crkvi i društvu u svrhu upoznavanja njegova života i mučeničke smrti, a dane su i smjernice za daljnje promicanje njegova štovanja.

Knjigu, uz uredničin uvod — koji je objavljen i na engleskom jeziku te u kojem donosi sintezu dosadašnjega svečeva štovanja, a doznaje se i o nastanku te znanstvene knjige — obogaćuju četiri predgovora: bjelovarsko–križevačkoga biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka, varaždinskoga biskupa mons. Bože Radoša, koprivničko–križevačkoga župana Darka Korena i križevačkoga gradonačelnika Marija Rajna.

U dodatku knjige doneseni su izvještaji tjednika Glasa Koncila s predavanja o sv. Marku Križevčaninu Nike Bilića, Ante Gavrića i Jurja Batelje. Slijedi potom osobito vrijedna bogata dvodijelna bibliografija radova o sv. Marku Križevčaninu od 1646. do 2021. godine, koju potpisuju Ćiril Petešić i Suzana Knežević. Studioznomu namjerniku čitanje će olakšati kazalo imena, koje je izradila Danijela Zagorec. Na kraju knjige tiskani su izvadci iz recenzija teologa Željka Tanjića, rektora Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta, i Marija Jareba, znanstvenoga savjetnika u Hrvatskom institutu za povijest.

Ova knjiga opsežne paginacije opremljena je bogatim likovnim priložima te ukusno ukoričena tvrdim uvezom. Objavljena je uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja, Grada Križevaca te ostalih pokrovitelja. Na predstavljanju ovoga kapitalnoga multidisciplinarnoga djela, koje je održano u Križevcima 29. svibnja 2022. godine, Željko Tanjić iznio je ideju da se ono izda i na engleskom jeziku te plasira u najvažnije knjižnice diljem svijeta. Tu bi ideju svakako valjao ozbiljiti.

Ante Belić

Ivan Platovnjak i Tone Svetelj, *Listening and Dialoguing with the World: A Philosophical and Theological–Spiritual Vision*. Ljubljana: University of Ljubljana, 2024.

U nakladi zaklade Sveučilišta u Ljubljani objavljena je monografija *Listening and Dialoguing with the World: A Philosophical and Theological–Spiritual Vision*, koju su napisali Ivan Platovnjak i Tone Svetelj. Monografija se sastoji od 207 stranica te se fokusira na izazove dijaloga sa sekularnim svijetom, koji istovremeno čezne za transcendentnim, ali ga i odbacuje. Djelo je rezultat interdisciplinarnoga pristupa koji kombinira filozofske i teološko–duhovne perspektive kako bi odgovorilo na pitanja koja se tiču današnjega čovjeka: vjernika i nevjernika. Autori istražuju kako suvremeni društveni, politički, kulturni i religijski konteksti oblikuju ljudsko razumijevanje i izazivaju nove načine promišljanja.

Knjiga se sastoji od osam poglavlja, pri čemu svako poglavlje započinje filozofskim okvirom za razmišljanje o određenom izazovu. Nakon filozofskoga okvira, nudi se i kršćanska perspektiva za zadanu problematiku. Tematske cjeline obuhvaćaju rasprave o tišini, slušanju, anateizmu, transhumanizmu, otpornosti, traženju nade te kontempla-